

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

« 31 » 08 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БІБЛЕЇСТИКА

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	031 Релігієзнавство
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Релігієзнавство
спеціалізація	-
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2022/2023</u>
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Шавріна Ірина Валентинівна, к. філос.н., доцент кафедри релігієзнавства

Прологовано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

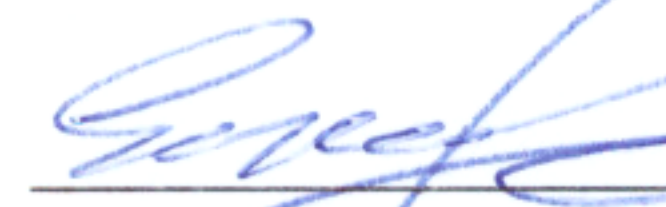
КИЇВ – 2022

Розробники: Шавріна Ірина Валентинівна, ~~к~~ філос. н., доцент кафедри релігієзнавства

Затверджено

« 29 » 08 2022 р.

Зав. кафедри релігієзнавства

 (Євген ХАРЬКОВЩЕНКО)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » серпня 2022 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА.)

« 31 » 08 2022 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – знайомство студентів з біблійною історією Старого і Нового Завітів безпосередньо за текстами Біблії, як основоположного джерела християнського віровчення, що дозволить студентам працювати з оригіналом для подальшого філософського осмислення християнського віровчення, вивчення історії релігії та релігійної філософії. Освоєння основ екзегетики, розкриття змісту важких місць Священного Писання за допомогою святоотцівського тлумачення, сучасних богословських, історичних та інших даних.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

2.1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні поняття з філософії, етики, естетики та культурології. Володіти філософським категоріальним апаратом; мати уявлення про основні факти з історії світових релігій; мати уявлення про основні особливості догматики і культури світових релігій, їх історичну еволюцію.

2.2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури, релігійних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії з релігієзнавства в аналізі світоглядних проблем і соціально-культурних явищ та процесів; оперувати об'єктивними знаннями з історії релігій та історії культури.

2.3. **Володіти** філософським категоріальним апаратом; **навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно релігійних, політичних, економічних подій та явищ; використання іншомовних фахових інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Біблеїстика» висвітлює засадничі питання біблієзнавства, серед яких історія формування біблійного канону; біблійні переклади та видання від найперших до сучасних; особливості й форми функціонування Біблії в іудаїзмі та християнстві; Біблія як об'єкт критики та інтерпретації; історія біблієзнавчих досліджень; вплив біблійних сюжетів, образів, мотивів та символіки на світову та вітчизняну духовну культуру. Курс передбачає вивчення, насамперед, самого тексту Старого Завіту з розглядом історичного та соціо-культурного контексту як описуваних у тексті подій і явищ, і умов, у яких відбувалася формування канону Старого Завіту. Основним текстом, на основі якого передбачається вивчати цей курс, є Синодальний переклад, а в рамках самостійної роботи можливе (і рекомендується) звернення до Септуагінти. Лекційний матеріал зосереджений здебільшого на теоретичних, теоретико-методологічних аспектах і засадничих принципах біблієзнавства як науки і навчальної дисципліни, а питання, що виносяться на семінарські заняття поглиблюють і узагальнюють здобуті знання з визначених тем.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про методи тлумачення тексту Святого Письма і основних принципів патристичній екзегези; з'ясувати джерела та походження священного біблійного тексту Старого і Нового Завітів; проаналізувати особливості функціонування тексту Святого Письма як одного з основних засобів релігійної комунікації і поширення християнського світоглядного впливу; витлумачити роль Біблії у контексті розвитку духовної культури й релігійних пошуків людства; сформувати вміння застосовувати на практиці знання біблійних дисциплін для розуміння тексту Святого Письма.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 9. Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.

ФК 2. Здатність осмислювати релігію як соціальне явище, інтегрувати знання у сфері релігієзнавства та застосовувати їх у різних сферах суспільної діяльності.

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування емпіричних даних та теоретичного матеріалу з використанням усталених і новітніх методів релігієзнавства.

ФК 5. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі релігієзнавчого знання.

ФК 6. Здатність здійснювати предметний компаративний аналіз феноменів, що репрезентують унікальність і різноманітність релігійних традицій світу.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	джерела і структуру Старозавітного і Новозавітного канонів	Лекції, семінари	Усні доповіді, письмова контрольна робота	10
1.2	історію виявлення і культурно-історичне значення найдавніших рукописів, характерні особливості перекладів	Лекція, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота	10
1.3	сутність теологічних і релігійно-філософських доктрин, а також іудейських і християнських екзегетичних традицій	Лекції, семінари	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота	10
1.4	сучасні питання і проблеми в області Новозавітній і старозавітній біблеїстики, що виникли в результаті філологічних, текстологічних і археологічних досліджень; особливості філологічного аналізу біблійних текстів	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, написання есе, письмова контрольна робота	10
	Вміти:			
2.1	залучати для аналізу біблійної літератури джерела з історії суміжних античних держав Близького Сходу	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, написання есе, письмова контрольна робота	10
2.2	орієнтуватись у першоджерелах та сакральних текстах	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, написання есе, письмова контрольна робота	10
2.3	здійснювати пошук, систематизацію та інтерпретацію додаткової інформації, необхідної для вивчення проблематики курсу	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, написання есе, письмова контрольна робота	10

2.4	порівнювати екзегетичні коментарі з приводу різних канонічних і неканонічних книг, дотримуючись методів наукової критики	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, написання есе	10
комунікація:				
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, написання есе	5
3.2	вести полеміку стосовно загально-світоглядних питань, що виникають у повсякденному житті, на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу	Семінари	Дискусії	5
автономність та відповідальність:				
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу стосовно питань курсу	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, написання есе	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1
	Програмні результати навчання										
ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової й усної комунікації, в тому числі для наукового і професійного спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 8. Систематизувати факти релігійного життя суспільства, інтерпретувати релігійні події та явища на основі розуміння специфіки впливу релігії на суспільні процеси.		+	+				+	+		+	+
ПРН 9. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань релігієзнавства до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	+	+		+			+		+	+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.4), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1 – 18 / 30 балів
2. **Самостійна робота №1** (написання есе): РН 1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1 – 15 / 25 балів
Самостійна робота №2 (написання есе): РН 1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1 – 15 / 25 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи (написання есе). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем: 1-8 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«3» x 6 = 18	«5» x 6 = 30
Самостійна робота	До тем 3-4: Індивідуальна самостійна	«15» x 1 = 15	«25» x 1 = 25

	робота: написати есе на тему «Історія перекладів і видань Старого Завіту» або «П'ятикнижжя: назва, склад і проблема походження» (за вибором студента) (Додаток самостійної роботи студента) до кінця жовтня		
	До теми 7: Індивідуальна самостійна робота: написати есе «Принципи тлумачення Святого Письма в сучасній православній біблеїстиці» (Додаток самостійної роботи студента) кінець листопада	«15» x 1 = 15	«25» x 1 = 25
Підсумкова контрольна робота	До теми 8	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка дисципліни 3		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна робота (написання есе):

25-21 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано

його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

20-16 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

15-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

3. Підсумкова контрольна робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість підсумкової контрольної роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність написання підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

5-0 балів - Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Частина 1. Історія біблійної критики. Текстологія Старого Завіту				
1	Тема 1. Вивчення біблійного тексту в рамках традиційного підходу	2	1	7
2	Тема 2. Історія формування біблійного тексту	4	2	8
3	Тема 3. Історія перекладів Старого Завіту	2	1	6
4	Тема 4. Історія Старозавітної екзегетики	4	2	6
5	Тема 5. Змістовна структура Старого Завіту	4	2	8
6	Індивідуальна самостійна робота: написати есе на тему «Історія перекладів і видань Старого Завіту» або «П'ятикнижжя: назва, склад і проблема походження» (за вибором студента)			13
Частина 2. Екзегетика Нового Завіту				
7	Тема 6. Синоптична проблема.	2	1	8
8	Тема 7. Сучасні критичні методи. Критика форм	3	1	6
9	Тема 8. Новозавітні джерела і їх жанрова специфіка	3	2	7
10	Індивідуальна самостійна робота: написати есе «Принципи тлумачення Святого Письма в сучасній православній біблеїстиці»			13
11	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	26	12	82

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **26 год.**

Семінари – **12 год.**

Самостійна робота – **82 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Головащенко С.І. Біблієзнавство. Вступний курс. К., Либідь, 2001. 496 с.
2. Головащенко С.І. Біблія як предмет популярного вивчення: київська візія кінця ХІХ—початку ХХ ст. (Володимир Рибінський) /С.І. Головащенко// Київська Академія. Випуск 8. Київ, Критика, 2010. С. 44-50.
3. Головащенко С.І. Святе Письмо в Україні (поширення та інтерпретація): киево-могилянська традиція в європейському контексті //Релігійно-філософська думка в Києво-Могилянській Академії: європейський контекст. Київ, «КМ Академія», 2002. С. 213–250.
4. Головащенко С.І. Дослідження та викладання Біблії в Київській духовній академії ХІХ – початку ХХ ст.: Монографія. К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви, 2012. 356 с.
5. Антоній (Паканіч) архієп. Отношение православных к «смысловому» переводу Библии // Труды Київської Духовної Академії, № 9, 2008.
6. Отношение православных к «смысловому» переводу Библии // Труды Київської Духовної Академії, № 9, 2008.

Додаткова:

1. Головащенко С.І. Філософські та богословські засади західноєвропейської біблеїстики: досвід критики та рецепції в КДА (друга половина XIX – початок XX ст.) // «Історико-філософські студії». К. «КМ Академія», 2008. С. 188 – 213.
2. Головащенко С.І. З історії біблійної текстуальної критики в Київській Духовній Академії: Я.О. Олесницький // «Магістеріум». К., «КМ Академія», 2008. С. 65–70.
3. Головащенко С. І. Європейська біблеїстика в Київській академії: текстуальна репрезентація персоналій та традицій / С. І. Головащенко // Магістеріум. Вип. 9. Історико-філософські студії / редкол.: Горський В. С. (голова) та ін. ; Національний університет «Києво-Могилянська академія». 2002. Вип. 9. С. 22-34. dc.identifier.uri <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/14771>
4. Головащенко С.І. Викладання Святого Письма в Київській Духовній Академії (кінець XIX – початок XX ст.) / Головащенко Сергій// Труди Київської Духовної Академії. – № 11. Ювілейний збірник, присвячений 20-річчю відродження Київських духовних шкіл. Київ, Київська Духовна Академія і Семінарія, Видавничий відділ Української Православної Церкви, 2009. С. 25 - 35.
5. Головащенко С.І. Біблієзнавство в Київській духовній академії (XIX-поч. XX ст.): деякі понятійно-термінологічні питання дослідження, 2014. URI: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3189>
6. Біблеїстика // Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври / голова ред. А. Волков. 2001. 634 с.